

Initiatiefvoorstel Natuurinclusief Bouwen

Aan de leden van de gemeenteraad van Groningen

Datum: 24 november 2020

Inleiding

Niet alleen het besef dat natuurlijke bronnen eindig zijn, de wereldwijde afname in biodiversiteit, maar ook de groeiende bewustwording over de grote rol die groen speelt in steden voor gezondheid en welzijn van mensen, leiden tot een transitie in de bouwwereld. Steden blijven groeien, de behoefte aan meer woningen en plaatsen om te werken is groot. Wereldwijd leeft ruim meer dan 54% van de mensen in steden en de verwachting is dat binnen enkele tientallen jaren naar 70% doorgroeit. De uitdaging is om die steden leefbaar en gezond te houden, voor mensen, maar ook voor plant en dier. Groene steden zijn in toenemende mate een vluchtplaats voor planten en dieren die in het intensief gebruikte landelijk gebied weinig plek meer vinden.

Stadsbestuurders en projectontwikkelaars zoeken naar duurzame en natuurinclusieve vormen van bouwen en renovatie. De overgang naar groen- en natuurinclusief bouwen is van groot belang en kan zorgen voor een gezonde, groene en toekomstbestendige leefomgeving voor mens en dier.

Ook in Groningen dringt dat besef door; langzaamaan wordt het concept 'natuurinclusief bouwen' duidelijker. In antwoord op schriftelijke vragen van GroenLinks in november 2018 schreef het college te werken aan een visie op het versterken van groen. Binnen de thema's biodiversiteit, natuur en landschap zou ook natuurinclusief bouwen en ontwerpen worden uitgewerkt en daarmee verankerd in het gemeentelijke beleid.¹ In Meerstad is relatief veel aandacht voor biodiversiteit ondersteunende maatregelen in de vorm van wadi's, groene tuinen, nestkasten en meer.²

Een expertsessie in december 2019³ hierover zorgde voor enige versnelling. Het concept krijgt sindsdien een prominentere plaats in beleidsstukken. Het MJP Leefkwaliteit van januari 2020 spreekt over de ambitie om hiervoor instrumenten te ontwikkelen. De in juni vastgestelde woonvisie spreekt van het belang van natuurinclusief bouwen. Goed voor de natuur, goed voor mensen, goed voor het klimaat, goed voor de stad en de dorpen.

---

1 [Vragen over natuurinclusief bouwen](#)

2 [Uitwerkingsplan Groen Weide](#)

3 [Expertsessie december 2019 Natuurinclusief bouwen](#)

Ook het groenplan 'Vitamine G' dat de raad onlangs vaststelde neemt zich voor:

(...)verbetering van de ecologische kwaliteit. Dat willen we doen door regels voor natuurinclusief bouwen op te stellen en planologisch te verankeren in omgevingsplannen en te borgen via het proces van vergunningverlening.

De nota belooft ook een voorstel uit te werken om dit juridisch beter te borgen in omgevingsplannen en er komt een Menukaart Groene gevels. In de inspraaknota bij het Groenplan wordt ook de ambitie uitgesproken om door maatregelen in en op (bestaande) gebouwen en in de directe omgeving bij te dragen aan het vergroten van de biodiversiteit.

Het belang van natuur in de stad staat dus wel op de kaart. In de bijlage vatten we dat nog eens samen. Daar is ook een uitgebreider overzicht te vinden van vergroenende initiatieven in Groningen. De bijlage geeft voor geïnteresseerden ook nog voorbeelden van natuurinclusieve gebouwen en woonwijken.

De tijdgeest is dus gunstig voor natuurinclusief bouwen. Hieronder leggen we uit waarom we desondanks toch een initiatiefvoorstel doen en wat het doel daarvan is.

Waarom een initiatief

Kort gezegd: de planvorming zoals hierboven genoemd gaat te langzaam. Tot op heden is er nog geen beleidsuitwerking naar de raad gegaan. Ondertussen gaan de ruimtelijke ontwikkelingen in met name de Stad hard. Behalve de ontwikkeling kost ook de invoering en het uitproberen van nieuwe systematieken veel tijd. De bestaande instrumenten zijn onvoldoende om natuurinclusief bouwen echt van de grond te krijgen.

Bouwprojecten gaan nog te vaak ten koste van groen in plaats van dat ze groen toevoegen. De geldende beleidsregels voor het verwijderen en compenseren van groen in de vorm van bomen en houtopstanden zijn niet gericht op het vergroten van biodiversiteit of toevoegen van groen, maar op behoud waar het kan en compenseren als het niet anders kan.

Ruimtelijke projecten hebben vaak een lange looptijd en een ruime voorgeschiedenis, waarin nog geen sprake was van natuurinclusiviteit. Zo'n project van koers laten veranderen is als het bijsturen van een tanker op zee: het gaat zeer langzaam. Alle reden om nieuwe projecten snel op het goede spoor te zetten. Niet alle projecten vallen onder de directe zeggenschap van de gemeente, maar ook daar waar de gemeente zelf grondposities heeft of anderszins een zwaarwegende invloed kan uitoefenen is natuurinclusiviteit nog niet vanzelfsprekend.

Juridische en beleidsmatige instrumenten zoals een bestemmingsplan of de Stedelijke Ecologische Structuur (SES) zijn geen panacee. De SES laat expliciet beleidsmatige afwegingen toe die ten koste kunnen gaan van de SES, zelfs op plaatsen waar de beleidsstukken spreken van de noodzaak om die ter plekke te versterken. De neiging om juist niet te veel juridisch dicht te timmeren, omdat dat beleidsmatige afwegingen later in de weg kan zitten, is dan ook groot. Het is begrijpelijk dat een grotere regeldichtheid niet met gejuich wordt ontvangen: het kan creatieve ontwikkelingen en oplossingen ook zeer in de weg zitten. Helaas geven minder strakke regels ook het op korte termijn geld verdienen vaak alle ruimte, waarbij maatschappelijke doelen zoals natuurinclusiviteit al snel als nodeloze kostenpost worden gezien.

Dat is dus de uitdaging: wat brengt natuurinclusief bouwen dichterbij en tot een 'natuurlijke gang van zaken', zonder een woud aan nieuwe regels te creëren.

Natuurinclusief bouwen is biodiversiteit toevoegen

De gemeente Groningen omarmt⁴ voorlopig de definitie van de gemeente Den Haag:

*Natuurinclusief bouwen levert een bijdrage aan de instandhouding van beschermde (en overige) soorten en levert tegelijkertijd een bijdrage aan een prettige leefomgeving, aan de mogelijkheden voor natuurbeleving in de stad en daarmee samenhangend een bijdrage aan het welzijn en de gezondheid van mensen.*⁵

Deze definitie laat nog erg veel ruimte, door de woordkeuze ‘levert een bijdrage...’. Wat ons betreft zou het primaire doel moeten zijn om *biodiversiteit en ecologische kwaliteit toe te voegen*. Dan hebben we een echte uitdaging te pakken. Het betekent dat gebouwen en andere ruimtelijke ingrepen langs een harde meetlat worden gelegd: biodiversiteit toevoegen. Voor gebouwen betekent dat al snel dat je ze moet beschouwen als een soort ‘berglandschap’⁶. Door gebouwen te bezien (en te ontwerpen!) als een berglandschap is ineens duidelijk dat je in plaats van verlies van een plek voor natuur (de footprint van het gebouw) er vele vierkante meters voor natuur bij kunt krijgen: gevels, terrassen, daken – ook schuine! -, trappen, waterbergingen.

Natuurinclusief bouwen gaat dus nadrukkelijk niet alleen om het ecologisch inrichten van het al aanwezige groen, of een goed bomenbeheer. En het gaat ook verder dan zorgen voor voldoende groen (in vierkante meters) op het maaiveld bij ruimtelijke herinrichting en in een nieuwe wijk. Immers: een ruimtelijke ingreep leidt bijna altijd tot het verkleinen van het al aanwezige groen en het toenemen van verharding. De conclusie moet dan ook zijn dat natuurinclusief bouwen betekent dat de ingreep zélf biodiversiteit moet toevoegen. Uiteraard met gebruikmaking van inheemse soorten. Het gebouw moet groener. De parkeerplaats moet groener. De weg moet groener. En de (eventuele) kosten daarvan horen integraal onderdeel te zijn van de kosten van de ingreep zelf.

Het doel van natuurinclusief bouwen zou dus moeten zijn:

Integreren van biodiversiteit bevorderende maatregelen in het ontwerp en de realisatie van in principe alle ruimtelijke ingrepen.

Dan gaat het dus om individuele gebouwen, maar ook om het gebouw in zijn omgeving, om stadsvernieuwing, om (renovatie van) buurten, om verkeersmaatregelen, om het ontwerp van nieuwe wijken. Uit projecten elders blijkt dat dit niet per se tot hogere kosten leidt, mits dit principe vanaf het begin wordt meegenomen in het ontwerp. Voorbeelden daarvan zijn in de bijlagen te vinden. Dat in die aanpak al bestaand groen, bestaande hoogteverschillen, aanwezige bomen, waterlopen, etc, als randvoorwaarde voor het plan dienen spreekt eigenlijk vanzelf.

Als ook de stadsbouwmeester zich afvraagt⁷ waarom het niet meer gebeurt, omdat dergelijke maatregelen nauwelijks leiden tot extra kosten dan wordt het tijd voor actie.

---

4 In inspraaknota Groenplan, pagina 16

5 [Beleidsnota - magazine 'de stad natuurlijk'](#)

6 De metafoor van ‘berglandschap’ ontleen we aan de bijdrage van Maïke van Stiphout van DS Landchapsarchitecten op de genoemde expertsessie.

7 Mondelinge mededeling via wethouder Van der Schaaf

De weg - een afweging

De gemeentelijke organisatie is bezig met een onderzoek hoe natuurinclusief bouwen ingebouwd kan worden in regelgeving. Ook het puntensysteem om bouwers te stimuleren biodiversiteitsbevorderende maatregelen te nemen zoals dat in Den Haag wordt gebruikt heeft al ambtelijke aandacht. In de praktijk zien we natuurinclusief bouwen echter nog altijd niet of nauwelijks terug.

Zoals gezegd dateren de eerste uitspraken van de raad hierover al van 2 jaar geleden. Het ontbreken van een stimulerend en sturend beleidskader lokt natuurinclusief bouwen bij bouwende partijen en hun opdrachtgevers onvoldoende uit. Maar omgekeerd geldt ook dat bouwers zelf weinig komen met eigen initiatieven. Wij denken daarom dat het belangrijk is bouwende partijen actiever te betrekken bij het ontwikkelen van natuurinclusieve bouw. Wij zetten daarom in op

- een bouw-akkoord 'Natuurinclusief bouwen', mogelijk onder te brengen in het in de Woonvisie aangekondigde Woonakkoord met grote bouwers/ontwikkelaars;
- het op korte termijn realiseren van twee of meer concrete voorbeeldprojecten;
- het agenderen van het onderwerp bij een gelegenheid waar toch al veel bouwende partijen bij zijn betrokken, namelijk de klimaatadaptatie weken. Daarbij kunnen bouwers, architecten, natuurclubs worden uitgenodigd – bijvoorbeeld in de vorm van een ontwerpwedstrijd - om voorbeelden te laten zien van maatregelen als
  - gebruik van een soortenmanagementplan als alternatief voor beperkende regelgeving
  - verticaal groen, toegankelijke groene daken en terrassen
  - nestgelegenheden voor vogels en insecten
  - waterberging combineren met ecologische inrichting
  - aansluiting tussen ecologie op het maaiveld en aan de gevels.

Voorstel voor besluit

De raad spreekt uit:

Natuurinclusief bouwen op te vatten als een manier van ruimtelijke projecten vormgeven die biodiversiteit op de locatie van het project toevoegt.

De raad besluit het college op te dragen:

1. In het af te sluiten bouwakkoord met bouwondernemers waarmee de gemeente samenwerkt afspraken over natuurinclusief bouwen op te nemen.
2. Twee of meer concrete voorbeeldlocaties aan te wijzen waar daadwerkelijk op afzienbare termijn natuurinclusief gebouwd gaat worden, zo nodig vooruitlopend op en ter inspiratie voor de regeling die het college voorbereidt.
3. De klimaatmanifestaties in het klimaatprogramma mede te gebruiken om voorbeelden en creatieve ideeën over natuurinclusief bouwen voor het voetlicht te brengen en te bespreken, zo mogelijk in de vorm van een ontwerpwedstrijd, en hierbij inwoners te betrekken.

4. De raad uiterlijk 1 juli 2021 of zoveel eerder als mogelijk de juridische/planologische regeling voor natuurinclusief bouwen die in het Groenplan wordt aangekondigd voor te leggen, inclusief een Gronings instrumentarium of puntensysteem voor beleidsmatige borging van natuurinclusief bouwen.

Hans Sietsma
Groen Links

Kirsten de Wrede
Partij voor de Dieren

Jim Lo-A-Njoe
D66

Bijlage: achtergronden

Deze bijlage bestaat uit vijf onderdelen:

1. Een overzicht van natuurinclusieve maatregelen en voorbeelden
2. Een overzicht van initiatieven elders
3. Een kort overzicht van initiatieven in Groningen
4. Een overzicht van voordelen die natuur in de stedelijke omgeving heeft.
5. Een bronnenoverzicht

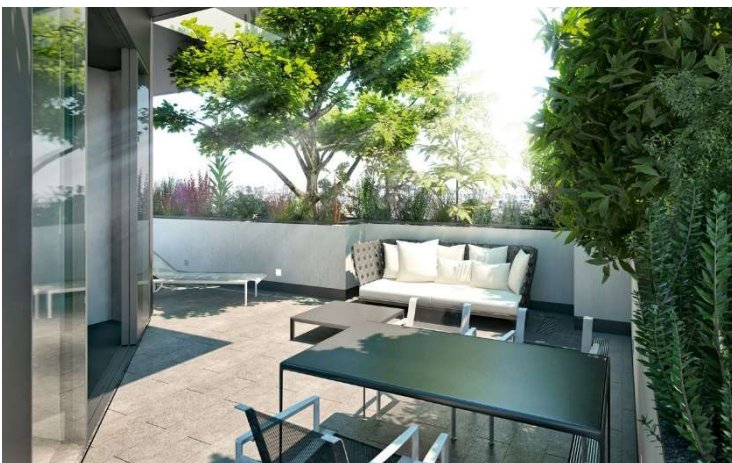
1 Natuurinclusieve maatregelen en voorbeelden

Onderstaand enkele voorbeelden van natuurinclusief bouwen. Veel meer voorbeelden zijn te vinden via de bronnenlijst.

Hoogbouw in Eindhoven:
Trudo Toren, naar voorbeeld
Bosco Verticale uit Milaan,
van de Italiaanse architect
Stefano Boeri. © Stefano
Boeri/Sint Trudo.

In de toren ook appartementen in het sociale woningbouw-segment.

Een balkon in het 'Bosco Verticale' in Milaan.

Aan het kantoor van Vogelbescherming Nederland zijn in november 2012 twee verschillende groene gevels gerealiseerd. Één met grondgebonden vegetatie, die in de daaropvolgende jaren de noordoost gevel zal begroeien met inheemse klimplanten. Een andere gevel heeft een technische oplossing met geïntegreerd irrigatiesysteem. Tussen de begroeiing hangen nestkasten

waarin vogels veilig kunnen broeden.

Deze kunstnesten zijn enkel en dubbel verkrijgbaar. Hang de kunstnesten voor de huiswaluw aan de gevel van het huis of schuur, direct onder de dakgoot of het overstek. Bij voorkeur meerdere bij elkaar omdat de huiswaluw een koloniebroeder is.

Een plat dak, al dan niet begroeid, kan geschikt worden gemaakt als nestplaats voor vogelsoorten als scholekster en visdief: een zogenaamd 'bruin dak'. Van nature broeden kustvogels op kiezelstrandjes, opspuitingen, dat soort locaties. Daar zijn ze kwetsbaar voor vossen, ratten, loslopende honden, katten. Op een dak hebben ze daar minder last van. Bitumen daken zijn niet productief, alleen meeuwen nestelen daarop. Wil je visdieven aantrekken, vervang dan het bitumen door grind. Plaats ondiepe bakken op worteldoek met grind, eventueel vermengd met schelpen. Of denk eens aan een sedumdak.

In een zuidgevel een of meerdere bijenblokken in metselen. Zorg voor een bloemrijke plek in de directe omgeving. Bijenstenen kunnen gebruikt worden door wilde bijen, zoals de rosse metselbij

Kerckebosch Zeist is aange-
wezen als ‘meest natuurin-
clusieve gebiedsontwikkeling’
tijdens het Nationaal Debat
over natuurinclusief bouwen.
De wijk omvat nieuwe voor-
zieningen, naast 1.000
nieuwe woningen in verschil-
lende prijsklassen en typen,
ook sociale woningbouw. De
totale kosten zijn net hoger
dan bij een ‘klassieke’ aan-
pak.

Het plan ‘De Omloop’ in
Utrecht betreft een stads-
bouwblok dat bestaat uit 44
koopwoningen, waarvan zes-
tig procent bestemd is voor
het betaalbare segment na-
melijk voor starters en star-
tende gezinnen. De gemeen-
schappelijke binnentuin sti-
muleert die bewoners tot
verblijven in de buitenlucht,
tuinieren en ontmoeten. Par-
keerplaatsen komen onder

woningen.

Groene kademuren in Breda en Den
Haag

2 Natuurinclusief bouwen in Nederland

In diverse steden in Nederland is men reeds aan de slag gegaan met onderzoek naar en de implementatie van natuurinclusief bouwen. We geven een (niet uitputtend) overzicht:

De afdeling Ruimte en Duurzaamheid van de gemeente **Amsterdam** in 2018 het rapport 'Natuurinclusief bouwen in 20 ideeën' uitgegeven.⁸ Met relatief goedkope inpassingen wordt geprobeerd de lokale biodiversiteit te vergroten en verblijfplaatsen voor dieren te integreren. De maatregelen kunnen worden toegepast op zowel nieuwbouw als op bestaande bebouwing. Een aantal voorbeelden zijn nestkasten en neststenen voor gierzwaluwen en andere vogels, insectenhôtels, bijenbakstenen, groene daken en groene gevels. Ook bruine daken met vegetatie en waterdaken, die als buffer optreden en drinkwater bieden voor vogels en daarbij insecten en vleermuizen aantrekken, behoren tot de mogelijkheden.

Den Haag gaat na het aannemen van een motie van de Partij voor de Dieren als eerste stad in Nederland werken met een eenvoudig puntensysteem om natuurinclusief bouwen te stimuleren.⁹ Met het puntensysteem kunnen ontwikkelaars en architecten bij het ontwerpen van projecten kiezen uit een lijst met groene maatregelen, zoals bijvoorbeeld groene daken en nestkasten. Elke maatregel is goed voor een aantal punten, waarbij grotere ingrepen meer punten opleveren. De gedachte achter een dergelijke aanpak is, dat een gebouw gezien kan worden als een rots, die, met de juiste groene beplanting een positieve bijdrage kan leveren aan de biodiversiteit.

Uiteindelijk moet er bij nieuwbouwprojecten een bepaald aantal punten zijn ingevuld, afhankelijk van de schaal van het project en of er in de historische binnenstad, een woonwijk of op een bedrijventerrein wordt ontwikkeld. Natuurinclusief bouwen zorgt voor nestgelegenheid en foerageerruimte voor dieren, waarbij het groene bouwen tegelijkertijd zorgt voor het tegengaan van wateroverlast en hittestress. Groen in de stad werkt ontspannend en maakt de stad ook mooier.

In 2018 zijn in de **Tweede Kamer** twee moties aangenomen om natuurinclusief bouwen te stimuleren. In de eerste motie van Kamerlid Geurts (CDA) werd de minister gevraagd om "in samenwerking met gemeenten, provincies en natuurorganisaties met voorstellen te komen voor natuurinclusieve steden ten behoeve van biodiversiteit, waarin er onder meer aandacht is voor de wijze van bouwen, mogelijkheden voor meer natuur in bestaande wijken en de aanleg van groen en dit in relatie tot de nog uit te brengen Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en de Nationale adaptatiestrategie (NAS)".¹⁰ Daarnaast vroeg Kamerlid Weverling (VVD) aan de minister om "in samenwerking met gemeenten, provincies, natuurorganisaties en jonge professionals te komen met voorstellen voor slimme oplossingen voor meer groen in steden en dorpen".¹¹

Als uitvloeisel van deze initiatieven ondersteunt de **RVO het kennisprogramma Duurzaam-Door**, dat veel ondersteuning biedt voor alle partijen die bij bouwprojecten zijn betrokken.¹²

---

8 https://issuu.com/gemeenteamsterdam/docs/brochure_nibeo-definitief-web02_1

9 <https://denhaag.raadsinformatie.nl/modules/13/Overige%20bestuurlijke%20stukken/499196>

10 <https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vvij5epmj1ey0/vkt4d0s4xwpi>

11 <https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vvij5epmj1ey0/vkt4d0qjjdah>

12 <https://duurzaamdoor.nl>

Organisaties als de **Vogelbescherming** en de Zoogdiervereniging hebben gemeenschappelijk een checklist groen bouwen opgesteld.¹³ Daarnaast heeft Stadszaken een **40-puntenplan** ontwikkeld voor natuurinclusief bouwen.¹⁴

Ook **Nijmegen** heeft een *'toolbox'* uitgegeven waarmee ontwikkelaars hun plannen natuurinclusiever kunnen maken.¹⁵ Dit is een middel om natuurinclusief bouwen mee te kunnen nemen in aanbestedingsprocedures en contracten en daadwerkelijk te implementeren in bouwplannen. Via de toolbox kan worden vastgesteld hoeveel nestvoorzieningen ten behoeve van de gewone dwergvleermuis, de gierzwaluw en de huismus er binnen een specifiek bouwproject aangelegd moeten worden. Ook groen – openbaar of aan het gebouw – wordt meegenomen.

Er worden ook al concrete natuurinclusieve bouwprojecten uitgevoerd. Bijvoorbeeld in **Eindhoven**, waar een groene woontoren moet verschijnen die ook appartementen voor sociale verhuur bevat. Een impressie staat hiernaast. Het gebouw is geïnspireerd op gebouwen die architect Boeri al op enkele plaatsen in de wereld bouwde (Milaan, Caïro, Cancun).

Utrecht, Purmerend en **Rotterdam** hebben soortgelijke plannen.

---

13 <https://www.checklistgroenbouwen.nl/>

14 <https://www.stadszaken.nl/ruimte/groen/1079/natuurinclusief-bouwen-met-deze-40-punten>

15 <https://rn7.nl/nieuws/college-nijmegen-koploper-met-nieuwe-toolbox-voor-natuurinclusief-bouwen>

3 Natuurinclusief bouwen in Groningen

De gemeente heeft in 2017 samen met de woningbouwcorporaties Lefier, Nijestee, Patrimonium, De Huismeesters en Wierden en Borgen afspraken gemaakt over natuurinclusief bouwen. De corporaties hebben aangegeven bij renovatie, of sloop of niveau voldoende nestgelegenheid te creëren. Dit wordt gedaan in lijn met de Wet Natuurbescherming. Ook geeft de gemeente als antwoord op de schriftelijke vragen dat zij zal onderzoeken of verplichtstelling inclusief handhaving in relatie tot natuurinclusief bouwen mogelijk zijn. Het resultaat van dat onderzoek is ons onbekend.

Het college geeft daarnaast aan dat Groningen participeert in de Community of Practice Natuurinclusief Bouwen genaamd 'Gideon'. Het doel van deze Community of Practice is om "om stadsnatuur een belangrijke rol te geven in het transformeren van Nederlandse dichtbevolkte steden naar veerkrachtige, inspirerende woon- en werkomgevingen."

Met enkele woningbouwcorporaties heeft de gemeente in het kader van wijkvernieuwing de corporatie meer de vrije hand gegeven in het bewaken van de ecologische waarden door een soortenmanagementplan overeen te komen: een relatief nieuwe vorm van ontheffing op de Wet natuurbescherming (Wnb). Voor het bouwen, slopen en aanleggen van infrastructuur is toestemming nodig in het kader van deze wet. Op basis van een soortenmanagementplan kan de provincie ontheffing verlenen voor een heel gebied ineens, als blijkt dat bepaalde doelsoorten daardoor afdoende beschermd worden en zelfs nieuwe kansen krijgen.

In Groningen zijn reeds enkele initiatieven ontplooid om natuurinclusief bouwen in de gemeente te stimuleren of om meer groen in de stad te creëren. Voorbeelden daarvan zijn Operatie Steenbreek waarbij tegels plaatsmaken voor groen, de groene stoeptegels van 'GrunnGras' en de aanleg van geveltuintjes. Bij het kantoor van Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is daarnaast een aantal maatregelen genomen om de natuur te behouden en te versterken door de aanleg van groen en vijvers. Ook de Piccardthof is een goed voorbeeld van hoe stadsnatuur kan worden vormgegeven. Bovendien is de gemeente al sinds 2008 bezig met het stimuleren van groene daken.¹⁶ Met behulp van een subsidieregeling is vanaf 2008 ruim 25.000 vierkante meter aan groene daken gerealiseerd. Dit is een goede mogelijkheid om het aanbod en de diversiteit van voedsel voor bijen, hommels en vlinders te vergroten.

Eén van de redenen dat steden langzaam verstenen, ligt in de ontwerpfase. Vaak lijken ontwikkelaars een te ontwikkelen gebied te beschouwen als een onbeschreven blad, in plaats van te kijken naar de sterke punten die er soms al zijn, zoals grote bomen. Het verwerken van bestaand groen in een projectplan, zou dan ook punten moeten kunnen opleveren.

Een andere reden die leidt tot meer verstening ligt op het terrein van particulieren en woningbouwcorporaties. De gedachte dat een tuin makkelijk en onderhoudsvrij is indien deze vrijwel volledig wordt bestraat, leeft helaas nog steeds. Het is van groot belang dat mensen zich realiseren dat strakke, versteende tuinen niet leefbaar zijn voor kleine dieren en insecten en bovendien slecht zijn voor de afwatering, iets dat met het huidige klimaat steeds belangrijker wordt. Om hier iets aan te doen zou een norm kunnen worden gesteld,¹⁷ waarboven men meer belasting moet betalen. En voor ontwikkelaars zou, behalve een parkeernorm, ook een groennorm gesteld kunnen worden.

---

¹⁶ <https://www.stadszaken.nl/ruimte/openbare-ruimte/2292/elf-jaar-groene-dakensubsidie-in-groningen>

¹⁷ <https://www.allesoversport.nl/artikel/investeer-in-groen-voor-volwassenen/>

4 Noodzaak van behoud en versterking van groen

De natuur kan beschouwd worden vanuit de (nuttige) functies die het heeft. We geven een kort en onvolledig overzicht, met name over groen in een versteende omgeving¹⁸. Veel positieve effecten zijn op een rijtje gezet in enkele factsheets van de universiteit Wageningen (WUR). Zie voor een overzicht: <https://degroenestad.nl/factsheets/>.

Gezondheid

Groen kan op verschillende manieren bijdragen aan de gezondheid van mensen. Onderzoek daarnaar is samengevat in een brochure van het IVN (Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid)¹⁹ en via het kennisplatform van het Kenniscentrum Sport & Bewegen. Wij noemen enkele effecten:

- Groen verbetert de luchtkwaliteit, de hoeveelheid fijnstof en stikstofoxiden vermindert. Groen is de primaire producent van zuurstof.
- Groen nodigt uit tot sporten in de openbare ruimte en voldoende dagelijks bewegen, wat weer helpt om overgewicht en diabetes te voorkomen en verminderen²⁰. Resultaat is dat blijkt inwoners van groene buurten vaker en meer lichamelijk actief zijn dan inwoners van buurten weinig groen
- Groene buurten bevorderen vitaliteit, creativiteit en stimuleren ontmoetingen tussen mensen²¹
- Men kan in het groen de dagelijkse stress goed achter zich laten. Groen is van groot belang voor het herstel van stress en aandachtsmoeheid. In de huidige hectische samenleving hebben veel mensen behoefte om tot rust te komen en te herstellen van de dagelijkse stress. Het is voor veel inwoners van haren een belangrijke reden om juist hier te willen wonen.
- Stemming en welbevinden van jongeren verbeteren. Ontwikkelingsproblemen als aandachtsstoornissen zijn minder prominent in een groene en natuurlijke omgeving.
- Speelgedrag wordt bevorderd.

De Gezondheidsraad adviseert dan ook om in een stedelijke omgeving meer groen aan te leggen²².

---

18 Wij spreken in dit stuk herhaaldelijk over ‘stedelijke omgeving’. Daaronder begrijpen wij ook (delen van) de dorpskernen: zeker Haren en Ten Boer zijn in zekere mate versteende omgevingen, ook al is er binnen die dorpen veel groen.

19 *Waarom wij natuur nodig hebben*, Factsheet Natuur & Gezondheid, IVN, 2013; te zien via: <https://www.staatsbosbeheer.nl/-/media/08-dossiers/natuur-en-gezondheid/factsheet-natuur-en-gezondheid.pdf>, geraadpleegd op 19-3-2018

²⁰ <https://www.allesoversport.nl/artikel/investeer-in-groen-voor-volwassenen/>

²¹ <https://www.wur.nl/nl/show-longread/Groen-goed-voor-de-gezondheid.htm>

22 *Gezond groen in en om de stad*, Gezondheidsraad, Nr. 2017/05, Den Haag 15 juni 2017, te raadplegen via: <https://www.gezondheidsraad.nl/nl/taak-werkwijze/werkterrein/gezonde-leefomgeving/gezond-groen-in-en-om-de-stad>, geraadpleegd op 19-3-2018

Klimaatverandering: water en warmte

De hoeveelheden neerslag worden door de klimaatverandering groter en vallen in heftiger buiten. Waterpartijen fungeren als tijdelijke berging fungeren. Door infiltratie in de grond kan groen neerslag vasthouden. In bermen, groene tuinen en groen daken wordt hemelwater geborgen zodat het niet of geleidelijker via het rioleringsstelsel hoeft te worden afgevoerd. Hierdoor wordt het grondwater aangevuld. Het bespaart de gemeente kosten omdat de capaciteit van het rioleringsstelsel lager kan blijven²³.

In de gebouwde omgeving is het over algemeen warmer dan in het buitengebied. Bij heet weer is dat effect nog sterker, wat zorgt voor hittestress en gezondheidsproblemen. Er is een rechtstreeks verband met sterftcijfers. De verwachting is dat dit probleem in de toekomst groter wordt door de klimaatverandering. Groen zorgt voor schaduw en verkoeling en op die manier voor lagere sterftcijfers bij hitte.

Economie

Groen kan positieve economische effecten teweeg brengen. Het economische vestigingsklimaat wordt verbeterd, de positie van het toeristische bedrijfsleven wordt versterkt²⁴. Voor de toeristische en recreatieve bedrijfstak, zoals horeca en sport, is groen erg belangrijk.

Een groene omgeving trekt hogere inkomensgroepen, zij het altijd in samenhang met andere factoren, zoals de aanwezigheid van andere voorzieningen. Kopers vinden openbaar groen belangrijk, maar wensen vooral een eigen tuin. Voor huurders is openbaar groen erg belangrijk, en dan vooral de aanwezigheid van zichtgroen, zoals plantsoenen, groenstroken en bomen. De waardering van groen in de woonomgeving komt tot uiting in de waarde van woningen en bouwkvellen. Een park aan de voor- of achterkant van de woning verhoogt de waarde met gemiddeld 6,5%²⁵.

Ecologie en natuurbehoud

Natuur heeft ook een intrinsieke waarde: natuur is ook waardevol van zichzelf, groen heeft een eigen waarde als leefgebied voor planten en dieren. In de flora- en faunawet is opgenomen dat ook dieren die geen direct nut opleveren voor de mens van onvervangbare waarde zijn. Hiermee wordt hun intrinsieke waarde erkend. De zorgplicht uit dezelfde wet houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben²⁶.

De manier waarop het ecosysteem kan functioneren is van belang voor het behoud van plant- en diersoorten. Een ecologische kwaliteit draagt bij aan de biodiversiteit en zorgt ervoor dat planten en dieren de ruimte krijgen die zij verdienen.

---

23 *Potenties van groen!*, Vreke, J. et al., Alterra-rapport 1356, 2006

24 *De groene kwaliteit van de openbare ruimte*, prof dr. M. van Twist, bestuurdersconferentie 'Steden en Rijk: groene partners', 2006

25 *Potenties van groen!*, Vreke, J. et al., Alterra-rapport 1356, 2006

26 https://nl.wikipedia.org/wiki/Flora-_en_faunawet, geraadpleegd op 19-3-2018

Veel planten en dieren kunnen zich in een verstedelijkte omgeving vestigen en handhaven door de variatie die groen hen biedt. Lange lijnen en verbindingen tussen het stedelijk groen en het ommeland zijn belangrijk voor de gebruikswaarde en de ecologische waarde^{27, 28}.

Flora en fauna in de gebouwde omgeving dragen bij aan de natuurbeleving door haar inwoners en daarmee aan het draagvlak voor natuurbehoud en natuurontwikkeling in Nederland²⁹.

---

27 *Met groen meer stad*, VROM 6395 / december 2006
28 *Landschapsontwikkelingsplan*, Haren, 2004
29 *Recht op groen*, Raad Landelijk Gebied, 05/6, juni 2005

5 Interessante bronnen

<https://www.vogelbescherming.nl/bescherming/wat-wij-doen/in-de-stad>

<https://www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/checklist-groen-bouwen-maakt-elk-ontwerp-vogel-en-vleermuisvriendelijk>

<https://www.stadszaken.nl/ruimte/groen/1079/natuurinclusief-bouwen-met-deze-40-punten>

<http://degroenestad.nl/>

<https://www.checklistgroenbouwen.nl/>

<http://www.natuurinclusief.nl>

<https://www.operatiesteenbreek.nl/>

<http://www.biodiversiteit.nl/stad>

<https://www.stadszaken.nl/economie/werklocaties/1899/biodiversiteit-begint-bij-groen-in-de-stad>

<https://www.allesoversport.nl/artikel/investeer-in-groen-voor-volwassenen/>

<https://www.wur.nl/nl/show-longread/Groen-goed-voor-de-gezondheid.htm>

<https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksprojecten-LNV/Expertisegebieden/kennisonline/Biodiversiteit-in-stedelijk-gebied.htm>

<https://www.wur.nl/nl/nieuws/Mini-stadsbosjes-zijn-goed-voor-de-biodiversiteit.htm>

<https://www.wur.nl/nl/Dossiers/dossier/Effect-van-natuur-op-gezondheid.htm>

https://www.deltares.nl/app/uploads/2017/02/klimaatbestendige_tuinen_-_gedragsanalyse.pdf